

האוניברסיטה העברית, הפקולטה למשפטים

מבוא לאנתרופולוגיה של משפט

מבחן סוף סמסטר, תשס"ז – מועד ג'

מרצה: ד"ר עידו שחר; עוזר הוראה: ד"ר אהוד רמאן

מספר קורס: 62470

סוג הבחינה: חסוי

משך הבחינה: שתיים

מס' תלמיד: _____

חומר עזר בשימוש: אין

חלק א' (75 נקודות)

קראו בעיון את השאלות הבאות והקיפו בעיגול את התשובה המתאימה ביותר לדעתכם. יש לענות על כל השאלות; לכל שאלה יש תשובה נכונה אחת בלבד! (2.5 נקודות לכל שאלה)

1. לפי אביגדור פלדמן, הכלל המשפטי האוסר על קבלת עדות שמיעה
 - א. מבטא את ההקפדה של המשפט הישראלי על מידע בלתי-מוטה ואמין.
 - ב. מבטא את הניסיון לשלוט בזרימת המידע.
 - ג. מבטא את ההיררכיה של הידע במשפט הישראלי.
 - ד. מבטא את הפוזיטיביזם של המשפט הישראלי.

2. לפי ריצ'רד וילסון, התיאוריה של "פלורליזם משפטי" מסייעת להבנת פעולתן של "ועדות האמת והפיוס" שכונסו בדרום אפריקה שלאחר האפרטהייד משום
 - א. שהמדינה לא הצליחה לנהל את הוועדות הללו באופן ריכוזי ויעיל.
 - ב. משום שגורמים שונים התערבו בהליכים הללו.
 - ג. משום שהקהילה הבינלאומית שלחה משקיפים שישבו בוועדות הללו.
 - ד. משום שכמה מערכות נורמטיביות-משפטיות שונות השפיעו על עבודת הוועדות.

3. איזה מן המשפטים הבאים אינו נכון לפי לולין והובל,
 - א. השיין מכירים בנסיבות מקלות במקרים של רצח או הריגה.
 - ב. בקרב השיין, רצח הוא פשע בעל משמעות דתית ומשמעות חברתית גם יחד, ולכן הוא גורר תגובה דתית וחילונית גם יחד.
 - ג. לשיין אין מערכת נורמות מוגדרת וקבועה לטיפול במקרים של רצח או הריגה.
 - ד. השיין מכירים במושג הכוונה ולכן העונש על הריגה בשוגג שונה מהעונש על רצח בכוונה תחילה.

4. לפי ברוניסלב מלינובסקי, המנגנון שמבטיח שהסדר החברתי יישמר בחברה הטרובריאנדית הוא:

- א. חלוקת העבודה הפונקציונלית בין חלקי החברה השונים ("האיברים השונים בגוף החברה").
- ב. שלטון מרכזי חזק שמפעיל סנקציות חמורות כל פעם שמתרחשת הפרה של נורמה מחייבת.
- ג. מערכת מורכבת של חליפין, יחסי גומלין ומחויבויות חברתיות הדדיות.
- ד. מערכת מורכבת של אמונות דתיות שמבטיחות שבני החברה לא יסוו מדרך הישר.

5. לפי קונלי ואובר, נשים נפגעות תקיפה מינית חשות כי הן חוות מחדש את האונס בעת החקירה הנגדית,

- א. משום שהמערכת המשפטית הפטריארכלית אינה מספקת להן הגנה.
- ב. משום שעורכי הדין (כולם גברים) הם שוביניסטים והם משפילים במתכוון את קורבנות האונס.
- ג. משום שהחקירה הנגדית (בדומה לאונס) היא אקט של "דומינציה".
- ד. משום שהתובעות (רובן נשים) לא הכינו אותן כראוי לחקירה הנגדית.

6. איזה מן המשפטים הבאים אינו נכון לפי הירש,

- א. המשפט המוסלמי הינו מערכת משפטית פטריארכלית ולפיכך בתי הדין השרעיים פועלים לטובת האינטרסים של הגברים.
- ב. על פי רוב בתי הדין השרעיים בקניה פועלים לטובת האינטרסים של נשים.
- ג. בתי הדין השרעיים אינם מיישמים לעיתים את החקיקה הקניינית האזרחית.
- ד. פעמים רבות פסיקותיהם של בתי הדין השרעיים אינן מיושמות.

7. לפי סאלי אנגל מרי, בפרויקט הדיור העירוני שהיא חקרה

- א. יש מנגנונים בלתי פורמאליים רבים לפתרון סכסוכים.
- ב. מרבית הסכסוכים נפתרים מבלי להתדרדר לאלימות.
- ג. פתרון סכסוכים מוצלח מאפשר לצדדים המסוכסכים לחזור לשכנות טובה.
- ד. ישנם הבדלים גדולים ב"תרבות פתרון הסכסוכים" של הקהילות האתניות השונות.
- ה. כל התשובות נכונות.

8. לטענת אביגדור פלדמן, הארכיטקטורה של "היכל הצדק" בתל אביב נועדה

- א. ליצור רושם כאילו המשפט הוא שוויוני ובלתי היררכי.
- ב. להעלים את היסוד האלים שבמשפט ולטשטש את יסודות היצר שעומדים בבסיסו.
- ג. לטשטש את חוסר הוודאות וחוסר הביטחון של הפסיקה השיפוטית.
- ד. לטשטש את העובדה שהמשפט נגיש רק לאליטה מצומצמת ולא לכלל הציבור.

9. בעקבות הסוציולוג מאטוסיאן (Matoesian), קונלי ואובר טוענים כי עורכי דין משתמשים

בטקטיקות רטוריות שונות על מנת

- א. לבסס את אמינותם של לקוחותיהם.
- ב. להאדיר את יוקרתם המקצועית בעיני השופטים, המושבעים וחבריהם עורכי הדין.
- ג. לערער את אמינותם של העדים שהם חוקרים בחקירה נגדית.
- ד. לשכנע את השופטים ואת המושבעים כי הפרשנות המשפטית שהם מציעים – היא הנכונה.
- ה. כל התשובות נכונות.

10. דיוויד אנגל עוסק במאמרו "The Oven Bird's Song" במחוז כפרי המתאפיין

- א. במיעוט יחסי של עבריינים, ולכן כל עבירה זוכה בו לטיפול פרטני.
- ב. בהיותו מעין "שמורת טבע" שקפאה על שמריה ולא השתנתה כלל בעשורים האחרונים.
- ג. בתהליכי הגירה החוצה, אשר רוקנו אותו כמעט לחלוטין מתושביו המקוריים.
- ד. בהיותו "semi-autonomous social field" הנתון להשפעות ולחצים חיצוניים חזקים.
- ה. אף תשובה אינה נכונה.

11. לפי פייר בורדייה, אילו מן המשפטים הבאים אינו נכון?

- א. השדה המשפטי מתאפיין במאבקי כוח המתנהלים בין השחקנים השונים הפועלים בו – שופטים, פרופסורים למשפט ועורכי דין.
- ב. לשדה המשפטי יש השפעה רבה גם על שדות אחרים.
- ג. לשדות אחרים יש השפעה על השדה המשפטי.
- ד. בשדה המשפטי מתאפיין בהרמוניה ובחלוקת תפקידים מושלמת בין השחקנים השונים הפועלים בו.

12. לפי דיוויד אנגל, הגשת תביעה לשיפוי על גרימת נזק לבית המשפט במחוז סנדרס

- א. מתרחשת רק כאשר הצדדים היריבים מקיימים ביניהם תקשורת טובה.
- ב. מאפשרת לגורמים החלשים בחברה להשמיע את קולם ומחייבת את החזקים להתייחס אליהם.
- ג. היא חוויה מעצימה עבור התובע והנתבע כאחד, שכן בית המשפט מתגלה כנטול פניות.
- ד. מצליחה על פי רוב, ליישב סכסוכים ומתחים חברתיים.
- ה. אף תשובה אינה נכונה.

13. לפי פייר בורדייה,

- א. השפה המשפטית אינה נהירה להדיוטות משום שהיא למעשה שפת קוד שבה אין קשר ישיר בין המסמן למסומן.
- ב. הקשר בין השפה המשפטית ובין המציאות החברתית הוא רופף ביותר, כיוון שהשפה המשפטית היא מופשטת לחלוטין.
- ג. השפה המשפטית היא בעלת כוח מכוון (קונסטיטוטיבי), והיא מייצרת לפיכך קטגוריות של משמעות שיש להן תוקף גם מחוץ לשדה המשפטי.

ד. השפה המשפטית מכילה אמצעים רטוריים שונים שמאפשרים לעורכי הדין ולשופטים לשלוט באינטראקציה הלשונית המתקיימת בבית המשפט.

14. לפי ריצ'רד וילסון, הגורם המשפיע ביותר על עבודת "ועדות האמת והפיוס" בדרא"פ היה

- א. פקידי ממשל בכירים (בעיקר שופטים).
- ב. אנשי צבא שמילאו תפקיד של מתווכים בין הגורמים היריבים השונים.
- ג. כמרים ואנשי דת.
- ד. פעילי ארגוני זכויות אדם בינלאומיים.

15. לפי לורנס רוזן, המשפט הוא

- א. שדה חברתי חשוב התורם לגיבוש התרבות הרחבה.
- ב. יותר ממנגנון של פתרון סכסוכים.
- ג. מרכיב של התרבות הרחבה יותר.
- ד. כל התשובות נכונות.

16. לפי דיוויד אנגל, במחוז סנדרס התפתח יחס שלילי מאוד לתביעות שיפוי על גרימת נזק

(personal injuries) משום

- א. שלפי ערכי המוסר האמריקאים יש לראות בעין רעה עשיית רווח שלא בעבודת כפיים.
- ב. שהתושבים הותיקים מבקשים לעצב באופן זה את זהותם, ולהבדיל עצמם מהמהגרים שזה מקרוב באו, אשר אינם חולקים עמם סולם ערכים זה.
- ג. שתרבות משפטית זו משרתת את החזקים.
- ד. כל התשובות נכונות.

17. קונלי ואובר סבורים כי ההגנה שסיפק המחוקק לנשים נפגעות תקיפה מינית (ה- rape

shield) אינה אפקטיבית

- א. משום שהקטגוריה של אונס צריכה להתרחב עוד יותר כדי שתכלול גם אונס בתוך המשפחה.
- ב. משום שצריך להקל עוד יותר בקריטריונים להתנגדות, ולהחמיר עוד יותר בקריטריונים להסכמה לקיום יחסי מין.
- ג. משום שה- rape shield מתייחס לרמת השיח אודות אונס, אבל לא לבעיות המבניות של המערכת.
- ד. משום שה- rape shield מתייחס לרמה המבנית, אך לא לרמה של השיח אודות אונס ולא לרמה הסוציו-לינגוויסטית.
- ה. תשובות א' ו- ב' נכונות.

18. לפי לורנס רוזן, מטרתו של הקאדי המוסלמי

- א. לגלות מי מבעלי הדין משקר.
- ב. לשרת את האינטרסים של הממשלה או השליט המוסלמי.

- ג. להנהיג את כללי המשחק של השוק המוסלמי (ה"בזאר") בבית הדין.
 ד. להשפיע על הצדדים לזנוח את מנגנוני פתרון הסכסוכים המנהגיים לטובת הצדק של הקאדי.
 ה. אף תשובה אינה נכונה.

19. לפי פייר בורדייה, "כוחו של המשפט" (The Force of Law) הוא

- א. מצומצם, שכן צדדים לסכסוך המתנהל בשדה המשפטי אינם חייבים לקבל את חוקי המשחק של השדה הזה.
 ב. ביכולתו להגדיר קטגוריות ו"לכונן" את המציאות.
 ג. בהיותו אובייקטיבי ובלתי מוטה, וביכולתו "לעשות צדק".
 ד. בהיותו תוצר של הסכמה חברתית רחבה.

20. לפי ריצ'רד וילסון קיימת

- א. "התקבצות סביב ציר אחד" (adductive affinity) בין תפיסת הצדק שהנהיגו ועדות הפיוס והאמת ותפיסת הצדק שהנהיגו הטריבונלים המנהגיים בדרום אפריקה.
 ב. "אי-המשכיות" (relational discontinuity) בין תפיסת הצדק שהנהיגו ועדות הפיוס והאמת ובין תפיסת הצדק שהנהיגו הטריבונלים המנהגיים.
 ג. "טשטוש גבולות" (emergent liminality) בין תפיסת הצדק שהנהיגו ועדות הפיוס והאמת ובין תפיסת הצדק שהנהיגו הטריבונלים המנהגיים.
 ד. אף תשובה אינה נכונה.

21. לפי הירש המושג "התנגדות" (resistance)

- א. זוכה להתייחסות רבה בשנים האחרונות.
 ב. רלוונטי מאוד לניתוח פעולתם של בתי משפט, כיוון שאלו הם אתרים של שליטה ושל התנגדות גם יחד.
 ג. מבטא לעיתים, בקונטקסט של בית המשפט, את התנגדותם של בעלי הדין לכוח הכופה של המדינה.
 ד. צריך להיבחן במסגרת מערכת יחסי הכוח הרב-ממדית המתקיימת בזירה נתונה.
 ה. כל התשובות נכונות.

22. לפי מאמרה של סאלי אנגל מרי "Going to Court",

- א. לתושבי פרויקט הדיר העירוני משתלם מאוד לפנות לבתי משפט כיוון שאלו מצליחים על פי רוב לפתור את הסכסוך ו"לעשות צדק".
 ב. באופן פרדוקסלי, מי שפונה לבית משפט הוא מי שיש לו גם כלים או אמצעים אחרים לפתור את הסכסוך.
 ג. לשופטים אין כמעט שיקול דעת רב בהחלטה כיצד לטפל בתביעות המוגשות להם.
 ד. לבנים מרבים יותר מסינים לפנות לבתי המשפט.
 ה. כל התשובות נכונות.

23. לפי סאלי פולק מור, המשותף לתעשיית הטקסטיל בניו יורק ולשבט הצ'אגה השוכן על הר הקילימנג'רו הוא העובדה

- א. ששניהם שדות חברתיים סמי-אוטונומיים שפועלים בהם גורמים פליליים העוברים על חוקי המדינה.
- ב. ששניהם שדות חברתיים סמי-אוטונומיים שלדת ולאמונות מאגיות יש בהם השפעה רבה.
- ג. ששניהם שדות חברתיים סמי-אוטונומיים הנשלטים על ידי בעלי הון המקושרים לשלטון.
- ד. ששניהם שדות חברתיים סמי-אוטונומיים שחוק המדינה אינו המערכת הנורמטיבית היחידה המעצבת בהם את ההתנהגות.
- ה. כל התשובות נכונות.

24. לפי מקס גלקמן, מושג "האדם סביר" בתרבות המשפטית של הברוטס (הלוצי)

- א. זהה לחלוטין למושג "האדם הסביר" בתרבות המשפטית המערבית.
- ב. משקף הבנה תרבותית אוניברסלית של מה סביר ומה לא.
- ג. הוא מושג מפתח שיכול להסביר את הרציונל העומד בבסיס הפסיקה של שופטי הברוטס במקרים רבים.
- ד. הוא מושג תיאורטי בלבד שמשפטי הברוטס עושים בו שימוש מטאפורי.

25. לפי סאלי אנגל מרי,

- א. היסטוריית היחסים בין צדדים לסכסוך תקבע במידה רבה אם תהיה פנייה לבית המשפט.
- ב. עתיד היחסים בין צדדים לסכסוך יקבע במידה רבה אם תהיה פנייה לבית המשפט.
- ג. התערבותו של גורם שלישי תקבע במידה רבה אם תהיה פנייה לבית המשפט.
- ד. פעולת המשטרה או הנחלת הפרויקט תקבע במידה רבה אם תהיה פנייה לבית המשפט.
- ה. כל התשובות נכונות.

26. לפי סאלי פולק מור,

- א. הרפורמה האגרארית שיזמה ממשלת טנזניה לא הביאה לשינוי המקווה בדפוסי הבעלות על הקרקע בקרב בני הצ'אגה, משום שבשדה החברתי האוטונומי פועלים כוחות החורגים מהשפעת המדינה.
- ב. הרפורמה האגרארית שיזמה ממשלת טנזניה הצליחה מאוד, כיוון שהממשלה ידעה לנצל את המשפט המנהגי של הצ'אגה לצרכיה.
- ג. הרפורמה האגרארית שיזמה ממשלת טנזניה נכשלה משום שהממשלה לא הביאה בחשבון את ההתנגדות החזקה בקרב בני הצ'אגה להתערבות השלטונית.
- ד. אף תשובה אינה נכונה כיוון שממשלת טנזניה כלל לא יזמה רפורמה אגרארית.

27. מקס גלקמן סבור כי המקרה של "חבר המועצה האלים" מלמד כי

- א. השופטים המכהנים בטריבונלים המנהגיים של הברוטס מושפעים מאוד מהחקיקה הקולוניאלית.
- ב. השופטים המכהנים בטריבונלים המנהגיים של הברוטס פוסקים לפי כללי דוקטרינה

נוקשים.

ג. השופטים המכהנים בטריבונלים המנהגיים של הבארוטס פוסקים באופן ראציונלי והגיוני בהחלט.

ד. השופטים המכהנים בטריבונלים המנהגיים של הבארוטס פוסקים על פי הגיון תרבותי שהוא זר לחלוטין להגיון המערבי.

28. לפי לולין והובל (The Cheyenne Way), כדי להבין את "דרכי המשפט" בתרבות מסוימת

יש לערוך

א. מחקר הבוחן את יחסי הגומלין ואת "תרבות החליפין" בקרב בני החברה הנחקרת.

ב. מחקר הבוחן את דפוסי ההתנהגות המקובלים בתרבות זו.

ג. מחקר משווה, הבוחן את הדומה והשונה בין התרבות הנחקרת ל"תרבות מטרה" אחרת כלשהי.

ד. מחקר המתחקה אחרי מקרים של בעיות (trouble cases) ושל דרכי פתרון.

ה. כל התשובות נכונות.

29. לפי ברוניסלב מלינובסקי, נורמה משפטית נבדלת מנורמה חברתית רגילה (שאינה

משפטית) בכך שהיא

א. מעוגנת בהחלטות של השופטים בטריבונלים המנהגיים בטרובריאנדים.

ב. מעוגנת במערך המורכב של יחסי גומלין ומחויבויות הדדיות בין חברים בקלאן ובין קלאנים נפרדים.

ג. מעוגנת בהוראות מחייבות של השלטונות הקולוניאליים.

ד. מעוגנת בהוראות המחייבות של הציפיים הטרובריאנדים.

30. איזה מן המשפטים הבאים איננו נכון לפי לולין והובל,

א. כאשר אנו באים לחקור משפט בחברה כלשהי, כדאי לנו לבחון את פעולתם של הגורמים בחברה האחראים על השבת הסדר על כנו (לאחר שהתבצעה הפרה של נורמה מחייבת).

ב. כאשר אנו באים לחקור משפט בחברה כלשהי, כדאי לנו לנסות ולזהות את הכללים המשפטיים המחייבים.

ג. כאשר אנו באים לחקור משפט בחברה כלשהי, כדאי לנו לנתח את הממצאים שלנו במונחי התרבות שאנו חוקרים, ולא במונחים או המשגות הלקוחות מתרבויות משפטיות אחרות.

ד. כאשר אנו באים לחקור משפט בחברה כלשהי, כדאי לנו להשתמש לשם כך בדיווחים מפורטים של אינפורמנטים אמינים, בני התרבות הנחקרת.

חלק ב' (25 נקודות)

ענו בקצרה (עד חמש שורות) על חמש משבע השאלות הבאות (5 נקודות לכל שאלה).

1. מהי גישה סוציולינגוויסטית לחקר המשפט (לפי קונלי ואובר)?

2. האם ניתן להתייחס לכיתת הלימוד שלנו כשדה חברתי סמי-אוטונומי (לפי סאלי פולק מור)?
הסבירו את תשובתכם.

3. מהן הנחות היסוד של "הפרדיגמה התהליכית" (לפי קומארוף ורברטס)?

4. מהן הנחות היסוד של גישת הצנטרליזם המשפטי?

5. לפי סאלי אנגל מרי, מהם המרכיבים של סכסוך?

6. מהם המאפיינים של הגישה הפוסט-מודרנית למשפט?

7. מה עמד במוקד הויכוח בין האנתרופולוגים מקס גלקמן ופול בוהנן?

בהצלחה!

62470

שם הקורס: מבוא לאנתרופולוגיה של המשפט

מרצה: עידו שחר

קורס ב.א. (סטודנטים משנה ב' ומעלה)

תקציר הקורס: מטרת הקורס היא לערוך לסטודנטים היכרות ראשונית עם תחום האנתרופולוגיה של המשפט. הקורס ינסה להגדיר מהי "פרספקטיבה אנתרופולוגית" על המשפט, ולחדד את ההבדלים שבין פרספקטיבה שכזו ובין גישה משפטנית. הקורס יסקור את ההיסטוריה של תת-הדיסציפלינה של האנתרופולוגיה המשפטית מסוף המאה ה-19 ועד ימינו אנו, תוך הצגת גישות שונות לחקר יחסי הגומלין שבין משפט, חברה ותרבות, כגון: הגישה הפונקציונליסטית-סטרוקטורליטית; גישת הריאליזם המשפטי; הגישה התהליכית; הגישה התרבותנית; הגישה הסוציו-לינגוויסטית; ועוד. הקורס יתבסס על קריאה וניתוח של מקרי הבוחן, שידגימו את הגישות השונות. מקרי הבוחן גם יאפשרו לנו לעמוד על הגיוון העצום של המערכות המשפטיות בחברות שונות, ולדון בכמה סוגיות יסוד שבהן עסקו אנתרופולוגים של המשפט: סטייה ופשע מול התנהגות נורמטיבית; תהליכי פתרון סכסוכים; משפט בחיי היום-יום; השדה המשפטי כזירה של יחסי כוח; פלורליזם משפטי; השיח המשפטי ומאפייניו ועוד.

חובות הקורס

על הסטודנטים להגיע מוכנים לשיעורים, ולקרוא את המאמרים שיינתנו לכל שיעור! הציון בקורס ישוקלל באופן הבא: עד 10% בונוס על השתתפות בכיתה וקריאה של המאמרים; 100% - מבחן מסכם בסוף הסמסטר.

תכנית הקורס:

1. הצגת הקורס: השורשים האינטלקטואליים והדיסציפלינריים של האנתרופולוגיה המשפטית (אין

חומר קריאה)

2. הגישה הפונקציונליסטית-סטרוקטורליסטית למשפט. חומר קריאה:

Malinowski, Bronislaw [1926] (1959) *Crime and Custom in Savage Society*. Paterson, New-Jersey: Littlefield, Adam and Company, 17-38; 100-129.

קריאת רשות:

Radcliffe-Brown, A.R (1971). *Structure and Function in Primitive Society: Essays and Address by A.R. Radcliffe-Brown*. Glencoe, Illinois: Free Press. Ch. 12: Primitive

Law, pp 212-219. Also in: *Encyclopedia of the Social Sciences*, 9: 202-206. New-York: Macmillann.

3. גישת הריאליזם המשפטי. חומר קריאה:

Karl N. Llowellyn and E. Adamson Hoebel [1946] (1992) *The Cheyenne Way: Conflict and Case-Law in Primitive Jurisprudence*, Oklahoma: University of Oklahoma Press, pp. 9-13; 132-168.

קריאת רשות:

Karl N. Llowellyn and E. Adamson Hoebel [1946] (1992) *The Cheyenne Way: Conflict and Case-Law in Primitive Jurisprudence*, Oklahoma: University of Oklahoma Press, pp. 20-40.

Nader, Laura, (2002) *The Life of the Law: Anthropological Projects*, Berkeley and Los Angeles: University of California Press, pp. 87-102.

4. גישת הכללים והפולמוס בין ברהנן לגלקמן. חומר קריאה:

Max Gluckman (1963), "The Reasonable Man in Barotse Law," ch. 7 in his: *Order and Rebellion in Tribal Africa*, London: Cohen and West, pp. 178-206.

קריאת רשות:

Paul Bohannan (1969), "Ethnography and Comparison in Legal Anthropology," in Laura Nader (ed.), *Law in Culture and Society*, Pp. 401-418.

Max Gluckman (1969), "Concepts in the Comparative Study of Tribal Law," in Laura Nader (ed.), *Law in Culture and Society*, Pp. 349-367.

5. הגישה התהליכית. חומר קריאה:

Moore, Sally Falk (1978) "Law and Social Change: the Semi-Autonomous Social Field as an Appropriate Subject of Study," in her: *Law as Process*. London: Routledge and Kegan Paul. Ch. 2: 54-81. Also in: *Law and Society Review* 1973: 719-746.

קריאת רשות:

Comaroff, John and Roberts, Simon (1981) *Rules and Processes: The Logic of Dispute in an African Context*. Chicago: University of Chicago Press. Chap. 1, pp. 3-29; chap. 3: 70-106.

6. משפט כההליך לפתרון סכסוכים. חומר קריאה:

Sally Engle Merry (1979), "Going to Court: Strategies of Dispute Management in an American Urban Neighborhood", 13 *Law and Society Review*, 891-925.

קריאת רשות:

Philip H. Gulliver (1969) "Dispute Settlement without Courts: The Ndendeuli of Southern Tanzania", in: L. Nader (ed.), *Law in Culture and Society*, Berkeley, Los Angeles and London: University of California Press, pp. 24-68.

Takau Tanase (1990), "The Management of Disputes: Automobile Accident Compensation in Japan", 24 *Law and Society Review*, 651-691.

7. משפט כזירת מאבק. חומר קריאה:

Hirsch, Susan F. 1994. "Kadhi's Courts as Complex Sites of Resistance: The State, Islam and Gender in Post-Colonial Kenya", in: M. Lazarus-Black & S. F. Hirsch (Eds.), *Contested States: Law, Hegemony and Resistance*. New York and London: Routledge, Pp. 207-230.

קריאת רשות:

Lazarus-Black, Mindie, and Hirsch, Susan F. (1994). "Introduction", in M. Lazarus-Black and S. F. Hirsch (eds.), *Contested States: Law, Hegemony and Resistance*. New York and London: Routledge, pp. 1-19.

8. הגישה התרבותנית. חומר קריאה:

Rosen, Lawrence (1989) "Law and Culture: The Appeal to Analogy", in his: *The Anthropology of Justice*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1-19.

קריאת רשות:

Geertz, Clifford (1983) "Local Knowledge: Fact and Law in Comparative Perspective", in his: *Local Knowledge*, New York: Basic Books, pp. 167-234.

9. הזירה המשפטית כזירת פעולה חברתית. חומר קריאה:

Bourdieu, Pierre (1987) "The Force of Law: Toward a Sociology of the Juridical Field", *The Hastings Law Journal*, 38: 814-853, (Trans. by R. Terdiman).

קריאת רשות:

Barbara Yngvesson (1988), "Making Law at the Doorway: The Clerk, the Court and the Construction of Community in a New-England Town, 22 *Law and Society Review*, 409-448.

10. משפט ושינוי חברתי. חומר קריאה:

David M. Engel (1984), "The Oven Bird's Song: Insiders, Outsiders and Personal Injuries in an American Community," 18 *Law and Society Review*, 551-582.

קריאת רשות:

Bernard S. Cohn (1959), "Some Notes on Law and Change in North India," 8 *Economic development and Cultural Change*, 79-93.

11. פלורליזם משפטי. חומר קריאה:

Richard A. Wilson (2000), "Reconciliation and Revenge in Post-Apartheid South Africa: Rethinking Legal Pluralism and Human Rights," 41 *Current Anthropology*, 75-98.

קריאת רשות:

Griffiths, John (1986) "What is Legal Pluralism?", *Journal of Legal Pluralism and Unofficial Law*, 24, 1-55.

Tamanaha, Brian Z. (1993) "The Folly of the 'Social Scientific' Concept of Legal Pluralism", *Journal of Law and Society*, 20: 192-217.

12. הגישה הסוציולוגיסטית למשפט. חומר קריאה:

Conley, John M., and O'barr, William M. (1998) *Just Words: Law, Language and Power*, Chicago: University of Chicago Press, pp. 15-38 (chapter 2).

קריאת רשות:

Mertz, Elizabeth (1994) "Legal Language", *Annual Review of Anthropology*, 24, 55-89.

13. משפט ושית; גישה פוסט מודרנית למשפט. חומר קריאה:

אביגדור פלדמן (1991), "שירת הסירנות: שיח וחלל בבית המשפט", תיאוריה וביקורת 1: 143-165.

קריאת רשות:

Santos, Boaventura De Sousa (1987) "Law: A Map of Misreading. Toward a Post-Modern Conception of Law", *Journal of Law and Society*, 14, 3: 279-302.

Peters, Anna and Schwenke, Heiner (2000) "Comparative Law beyond Post-Modernism", *International and Comparative Law Quarterly*, 49, 4: 800-834.